

Projekt diplomové práce

Barbora Vaňková

Osobní číslo: 38124583

Imatrikulační rok studia: 2018

Sledování společenského dopadu jako prostředek ke zvýšení důvěryhodnosti neziskových organizací

Formulace a vstupní diskuse problému

Dle CVVM (2019) se důvěra neziskovým organizacím do roku 2014 pohybovala mezi 40–45 %. V roce 2015 došlo k poklesu pod 40 % a v roce 2017 se důvěra dokonce snížila na 32 %. Po tomto historickém minimu byl zaznamenán mírný nárůst důvěry, ale dle posledního výzkumu ze září 2019 poklesla důvěra v neziskové organizace na 33 % a nedůvěra naopak vzrostla na 58 %. Pro srovnání s dalšími dvanácti institucemi veřejného života jsou neziskové organizace na třetím místě od konce. Nejvyšší důvěry se těší armáda, policie a soudy. Na posledních místech za neziskovými organizacemi se pak nacházejí politické strany a hnutí a církve.

Dle Mrázka (2016) je nedůvěra v neziskový sektor způsobená nízkým povědomím o činnostech a principech fungování. Jedním z důvodů této nedostatečné transparentnosti je chybějící zakotvenost důležitosti evaluace, statistického sběru informací a následné práce s těmito údaji. Prostředkem ke zvýšení důvěryhodnosti neziskových organizací je metoda sledování dopadu, se kterou se v České republice pojí iniciativa Impact Academy, která dle Impact Academy (2019) nabízí workshopy, konzultace a provedení procesem tvorby impact strategie. Součástí této impact strategie je dle Social Impact Navigator (2017) kromě orientace na dopad také systematické zaznamenání cesty vedoucí k dosažení cílů a tvorba evaluačního designu, díky kterému lze otevřeně prezentovat činnosti organizace.

Relevance této diplomové práce spočívá v popsání metody sledování dopadu, která zatím není běžnou součástí organizací občanského sektoru v ČR, a vytvoření manuálu pro ostatní neziskové organizace, které nejsou ve fázi pravidelného sledování, prezentace a sdílení výsledků svých činností.

Teoreticko-metodologické východisko

Teoretické východisko

Sledování společenského dopadu využívá metodologický postup teorie změny, která vznikla v 90. letech v USA. Jejími autory jsou evaluátoři, kteří upozornili na to, že mnoho programů nemá stanovené, co dělají, jak to dělají, a hlavně proč to dělají. Konkrétní osobou spojovanou s teorií změny je *Carol Weiss*, která ve své knize *Evaluation Research: methods for assessing program effectiveness* (1972) tvrdí, že pro účinné hodnocení programů je nutné, aby hodnotitel rozuměl tomu, jak program funguje a věděl jakého dopadu chce dosáhnout. Teorie změny pracuje s logickým modelem propojujícím cílový stav s kroky, které k němu vedou a s aktivitami, jimiž je dosahováno jednotlivých kroků.

Sledováním, měřením a hodnocením dopadu se nezabývá jenom sociální sféra, ale své místo má dopad i v environmentálním prostředí. Po prvotní rešerši jsem objevila několik publikací, které se zabývají představením sledování dopadu. Jedním z těchto dokumentů je *Social Impact Navigator* (2017) koncipovaný tak, aby představoval konkrétní fáze sledování sociálního dopadu a navigoval čtenáře, jakým směrem se má, v jaké fázi vydat. Dalším textem je *Measuring and Improving Social Impacts: A Guide for Nonprofits, Companies, and Impact Investors* (2014), jehož podoba je více průvodcovská. Pozornost je směřována ke čtenáři a jeho konkrétním otázkám, které se týkají sledování dopadu.

Ani jedna z těchto publikací nepropojuje popsání metody sledování dopadu s manuálem, jehož spoluautory by byli lidé z organizací, v nichž mají zkušenost se sledováním dopadu. Dle Yu & McLaughlin(2013) velká část neziskových organizací provádí určitou formu hodnocení, ale nezaměřuje se na dopad, což ukazují i výsledky jejich kvalitativního výzkumu. Dle výzkumu organizace dokumentovaly výsledky svých programů většinou krátkým, popisným a neoficiálním způsobem, který postrádá skutečnou šíři a hloubku nashromážděných znalostí.

Dle Mishlera a Rose (2001) a jejich modelu celoživotního vzdělání se důvěra v instituce utváří na základě zkušenosti s fungováním organizace. Institucionální důvěra je založená na racionální evaluaci a fungování institucí. Z výše zmíněného lze vyvodit, že pro zvýšení institucionální důvěry v neziskové organizace je nutné zvýšit důvěryhodnost neziskových organizací, a to co nejpodrobnější prezentací fungování organizace.

Metodologické východisko

Za nejvhodnější výzkumný design jsem zvolila akční výzkum, jehož výsledkem bude tvorba manuálu pro organizace bez zkušenosti se sledováním dopadu. Důvodem pro zvolení akčního výzkumu je, kromě zaměření na praxi, výhoda participativního vytváření manuálu se zkoumanými osobami a následného získání reflexe od zkoumaných osob.

Zkoumané osoby budou rozděleny do dvou skupin. Do první skupiny patří zaměstnanci neziskových organizací, kteří mají zkušenost s činností Impact Academy. Druhá skupina bude tvořena zaměstnanci organizací, které s metodou sledování dopadu zkušenost nemají. Z hlediska metodologie plánuji provést cca 16 individuálních rozhovorů.

Prvních osm respondentů bude z první skupiny. Ti budou za pomoci kvalitativních metod dotazováni na své zkušenost s Impact Academy. Další část rozhovoru se bude orientovat na srovnání organizačních činností před spoluprací s Impact Academy a po ní. Konkrétně se zaměřím na práci s daty, evaluací a statistikou. V další části rozhovoru dám respondentovi příležitost participovat na doporučeních pro neziskové organizace, které se sledováním dopadu zatím zkušenost nemají. Poslední část rozhovoru bude věnována důvěryhodnosti neziskových organizací. Budu se zabývat povědomím o nízké důvěře v neziskové organizace a dotazovat se na osobní zkušenosti se zvyšováním důvěryhodnosti neziskových organizací pomocí sledování dopadu. Obzvláště mě bude zajímat, zda s aspektem důvěryhodnosti organizace pracují, a případně jaké kroky ke zvýšení důvěryhodnosti neziskové organizace činí.

Po analýze dat první skupiny, budou provedeny rozhovory s druhou skupinou. Ta bude dotazována na práci s daty, evaluací a statistikou. Poté jí bude ve zkratce představena metoda sledování dopadu a přečteny doporučení od respondentů, kteří se sledováním dopadu zkušenost mají. Zahrnutím doporučení od respondentů z první skupiny se chystám ověřit, zda je doporučení formulované tak, aby mělo ten správný dopad. Poslední část rozhovoru bude také věnována důvěryhodnosti neziskových organizací. Scénář otázek na práci s důvěryhodností neziskových organizací bude pro obě skupiny totožný.

Cíle práce

Hlavním cílem této diplomové práce je vytvořením manuálu přispět ke zvýšení důvěryhodnosti neziskových organizací. Tento manuál bude zaměřený na práci s metodou sledování dopadu pracovat v prostředí neziskových organizací. Finální podoba manuálu bude obsahovat důvody, proč metodu sledování dopadu implementovat do fungování organizace, jaké jsou její výhody a na co si dát pozor.

Dílčím cílem je provést aplikovaný výzkum, který nejdříve vygeneruje doporučení v podobě manuálu pro organizace, které s metodou sledování dopadu zatím nemají zkušenosti. Následně bude toto doporučení ověřeno. K dosažení tohoto cíle výrazně přispěje navázání spolupráce s iniciativou Impact Academy, která mi umožní snadnější kontaktování organizací, jež prošly implementací metody sledování dopadu do fungování organizace.

Dalším dílčím cílem této diplomové práce je poukázání na souvislost metody sledování dopadu s důvěryhodností neziskových organizací. Tohoto cíle bude dosahováno popsáním metody sledování dopadu a poukázáním na faktory zvyšující důvěryhodnost. Těmito faktory jsou aspekty, které za pomoci promyšlené a rozkrokové logiky snižují nevědomost o fungování organizace.

Struktura práce a harmonogram

Struktura práce

Diplomová práce bude rozdělena na teoretickou a exaktní část, jež spolu budou korespondovat. Teoretická část se bude zabývat metodou sledování dopadu, činností organizací orientovaných na sledování dopadu, konceptem institucionální důvěry a neziskovým sektorem v ČR. V exaktní části bude představena konceptualizace výzkumného záměru, metodologie, data a výsledky výzkumu.

Harmonogram

Předběžná bibliografie k tématu

- Cole, G. A. (2004). *Management: Theory and practice: 6th ed.* London: Thomson.
- CVVM. (2019). *Důvěra k vybraným institucím veřejného života–září2019.* [online]. [cit. 2020-01-07]. Dostupné na WWW:
https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a5011/f9/po191008.pdf
- Churchland. P., S. (2015). *Mozek a důvěra, aneb, Co nám neurověda říká o morálce.* Praha: Dybbuk.
- Epstein, M. J., & Yuthas, K. (2014). *Measuring and Improving Social Impacts : A Guide for Nonprofits, Companies, and Impact Investors.* San Francisco: Berrett-Koehler Publishers. [online]. [cit. 2020-01-11]. Dostupné na WWW:
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=nlebk&AN=642564&lang=cs&site=eds-live&scope=site>
- Impact Academy. (2019). [online]. [cit. 2019-12-18]. Dostupné na WWW:
<https://impactacademy.cz/>

- Kotter, J. P. (2000). *Vedení procesu změny: osm kroků úspěšné transformace podniku v turbulentní ekonomice*. Praha: Management Press.
- Likert, R. (1967). *The human organization: Its Management and Value*. Tokyo: Tosho Printing co.
- Mischer, W., R.Rose. (2001). *What are the origins of political trust? Testing Institutional and Cultural Theories in Post-communist Societies*. *Comparative Political Studies* 34(1):30-62
- Mrázek, A. (2016). *Chvála statistikám*. [online]. [cit. 2020-01-07]. Dostupné na WWW: <https://svetneziskovek.cz/komunikace/chvala-statistikam>
- Sasaki, M. (Eds.). (2019). *Trust in Contemporary Society*. Leiden, The Netherlands: Brill. doi: <https://doi.org/10.1163/9789004390430>
- Sedláčková, M., (2002). *Důvěra v instituce*. IN Socioweb. (2002). [online]. [cit. 2020-01-07]. Dostupné na WWW: http://www.socioweb.cz/upl/editorial/download/101_SOCIOweb_0_2002.pdf
- Sedláčková, M., (2012). *Důvěra a demokracie: přehled sociologických teorií důvěry od Tocquevillova po transformaci v postkomunistických zemích*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Senge, P. M. (2007). *Pátá disciplína: teorie a praxe učící se organizace*. Praha: Management Press.
- Social Impact Navigator. (2017). [online]. [cit. 2019-12-03]. Dostupné na WWW: <http://www.social-impact-navigator.org/appendix/downloads/>
- Ukaž změnu. (2019). [online]. [cit. 2019-12-18]. Dostupné na WWW: <https://ukazzmenu.cz/>
- Yu, S., & McLaughlin, D., A., (2013). Program Evaluation and Impact Assessment in International Non-Governmental Organizations (INGOs): Exploring Roles, Benefits, and Challenges. *Canadian Journal of Nonprofit*. [online]. [cit. 2020-01-11]. Dostupné na WWW: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=c60cc7e4-efd9-46ab-b7b4-30b69b32f0bc%40sdc-v-sessmgr03>